LAPIN
KAUPPAKAMARI

LAUSUNTO

5.11.2020

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan työ- ja elinkeinojaosto

Lausuntopyyntö: HE 146/2020 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2021 Matkailun tilannekatsaus ja matkailun edistäminen liittyen vuoden 2021 valtion talousarvioehdotukseen

Kiitämme lausuntopyynnöstä matkailun tilanteeseen liittyen. Lapin kauppakamari esittää lausuntonaan seuraavaa:

Matkailun tilannekatsaus:

Lapin elinkeinoelämä on ollut vuoteen 2019 saakka vahvassa kasvussa. Vuoden 2019 suhdannetietojen mukaan Lapin yritysten yhteenlaskettu liikevaihto kasvoi vuoteen 2015 verrattuna 24,3 % 13,8 miljardiin euroon. Näistä matkailutoimiala oli vahvimipia kasvajia ja suuri työllistäjä, matkailutoimialan liikevaihdon arvioidaan olevan kerrannaisvaikutuksineen n. 1,5 mrd ja matkailutoimialalla on investoitu voimakkaasti kuluneen vuosikymmenen aikana. Matkailu tuottaa merkittävän vientiliikevaihdon. Matkailun rekisteröityjen yöpymisten kokonaismäärä oli Lapissa vuonna 2019 3,1 miljoonaa, joista ulkomaalaisten matkailijoiden osuus oli 52 %. Lapin lentoasemilla matkusti vuonna 2019 yhteensä 1,5 miljoonaa matkustajaa (+1,5%). Koronatilanne, Suomen muuta Eurooppaa tiukemmat matkustusrajoitukset sekä matkustuslinjausten epäselvyys sekä viipyminen ovat muuttaneet tilannetta rajusti. Edelleen selkeät, pitkäjänteiset matkustuslinjaukset puuttuvat ja nämä tulisi saada käyttöön heti.

Lapin kauppakamari ja Lapin matkailuelinkeinon liitto LME ovat säännöllisesti selvittäneet yritysten tilannetta. Viimeisimmässä, lokakuun lopussa matkailuyrityksille tehdyssä kyselyssä yli 60 % vastanneista (n=180) yrityksistä ilmoitti, ettei toimintaa voi jatkaa 10 kk pitempään,mikäli ulkomaisia matkailijoita ei pääse Lappiin koko talvikautena. Konkurssien uhka näyttäisi pysyneen samana kuin aiemmin, mutta niiden toteutuminen on lykkääntynyt pidemmälle kevääseen. Päätöksenteon venyminen on vaikuttanut matkailuyritysten tilanteeseen viimeisen kuukauden aikana: yritysten talvikauden kokonaisvaraustilanne oli n. 50:lla prosentilla vastanneista varaustilanne pienentynyt 50-100 %:a, näistä hieman yli 30 %: lla varaustilanne oli pienentynyt jopa 75-100 %. Kun yrityksiltä tiedusteltiin, miten arvio talvikauden ulkomaisten asiakkaiden varaustilanteesta on muuttunut viimeisen neljän viikon aikana, arvioi n. 43 % vastaajista varaustilanteen pienenevän 75-100 %.

Yritykset ovat sopeuttaneet toimintojaan monilla eri tavoilla esim. rahoitusjärjestelyjen, kulujen karsimisen ja lomautusten kautta, mutta ovat myös samaan aikaan suunnanneet toimintojaan uudelleen ja panostaneet mm. kehityshankkeisiin ja tuotekehitykseen sekä hyödyntäneet eri rahoituskanavia. Yritykset ovat myös tehneet kotimaan matkailijoille suunnattua tuotekehitystä (65,6 %) ja markkinointia ja myyntiä (63,9 %). Tästäkin huolimatta yritysten mukaan kotimaisilla asiakkailla on vaikea korvata kansainvälisten asiakkaiden tuomaa liiketoimintaa. Talven asiakasmäärät putoavat rajusti, ja matkailussa tehty pitkäjänteinen työ ekosysteemeineen kärsii mittavia vaurioita.

Vaikutukset alue- ja kuntatalouteen sekä kerranaisvaikutuksineen matkailun liitännäisille aloille sekä saavutettavuuteen tulevat olemaan kovat. Matkailun liikevaihdon romahtaminen, konkurssit ja voimakkaasti

kasvava työttömyys vaikuttavat suoraan koko Lapin aluetalouteen, jonka myötä myös kunnat joutuvat jo vuoden 2021 aikana talouskriisiin.

Matkailun edistäminen liittyen vuoden 2021 valtion talousarvioehdotukseen

Koronatilanne tulee vaikuttamaan matkailuelinkeinoon vielä pitkään, riippumatta siitä saadaanko rokotetta vai ei. Elpyminen ja matkailun uudelleen rakentuminen, matkailutarjonta, saavutettavuus ja koko ekosysteeminen käynnistäminen tulee viemään aikaa. Kansainvälisesti tilanne on myös haastava, ja matkailu on globaalissa kilpailutilanteessa. Tällöin tulee panostaa siihen, että matkailutoimialalla on resursseja sekä voimavaroja tähän työhön. Myös työvoiman saatavuudesta jatkossa tulee huolehtia. Konkurssien myötä uhkana on, että matkailualan osaavat työntekijät siirtyvät muualle, mikä vaikeuttaa koronatilanteesta nousua ja hidastaa kasvua. Talousarvioesityksessä tulee ottaa huomioon seuraavat tekijät:

- Tämän hetkisessä tilanteessa tulisi panostaa matkailumarkkinointiin, matkailun edistämiseen sekä digitaalisiin kanaviin aiempaa enemmän, jotta pärjätään koronatilanteen jälkeisessä kilpailutilanteessa kansanvälisillä markkinoilla.
- Jo tällä hetkellä on selvää, että osa matkailuyrityksistä ei selviä tulevasta talvikaudesta. Hallituksen tulee laatia räätälöity tukiohjelma, jolla estetään turhat konkurssit ja työttömyyden kasvu sekä huolehtia että yritykset selviävät kriisin yli, mm:
  - Lomauttamistoimenpiteistä tulee tehdä tilapäisesti entistä joustavampi, jotta yritykset voivat säilyttää koronan jälkeiselle ajalle tärkeät työntekijät. Lisäksi tulee toteuttaa työllistämisohjelma, jolla edistetään osaavan työvoiman pysyvyyttä, työntekijöiden siirtymistä eri tehtäviin sekä työvoiman saatavuutta jatkossa. Tämän ohella tulee varmistaa erilaiset keinot työllistymisen ja työllistämisen tukemiseksi (palkka-, koulutus- ja työllistämistuki).
  - Tulevaisuuden kilpailukyvyn varmistamiseksi tulee huolehtia sekä kehittämis-että investointirahoituksesta, yritykset ovat panostaneet omaan innovaatiotoimintaansa ja uusien toimintamallien kehittämiseen toimintojen sopeuttamisen ohella. Myös kustannustuesta tulee varmistaa myös kolmas tukijakso vuodelle 2021.
  - ALV-kantojen määräaikainen alentaminen
- Matkailun tulevaisuuden kannalta keskeisiä kysymyksiä ovat myös panostukset Lapin saavuttavuuteen, joista lentoliikenteen tilanne on tällä hetkellä kaikkein kriittisin.

Rovaniemellä 5.11.2020

Timo Rautajoki
Toimitusjohtaja
Lapin kauppakamari

Elsi Malkki
Asiamies
Lapin kauppakamari